

**PANEVĖŽIO R. RAMYGALOS
LOPŠELIO-DARŽELIO
„GANDRIUKAS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

**PO GANDRIUKO
SPARNU**

2016 m.

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos.....	3
2. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	4
3. Tikslas ir uždaviniai.....	4
4. Programos ugdymo turinys	
4.1. Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai.....	5
4.2. Fizinis aktyvumas.....	6
4.3. Emocijų suvokimas ir raiška.....	7
4.4. Savireguliacija ir savikontrolė.....	8
4.5. Savivoka ir savigarba.....	9
4.6. Santykiai su suaugusiais.....	10
4.7. Santykiai su bendraamžiais.....	11
4.8. Sakytinė kalba.....	12
4.9. Rašytinė kalba.....	14
4.10. Aplinkos pažinimas.....	15
4.11. Skaičiavimas ir matavimas.....	16
4.12. Meninė raiška.....	18
4.13. Estetinis suvokimas.....	20
4.14. Iniciatyvumas ir atkaklumas.....	21
4.15. Tyrinėjimas.....	22
4.16. Problemų sprendimas.....	23
4.17. Kūrybiškumas.....	24
4.18. Mokėjimas mokytis.....	25
5. Ugdymosi pasiekimai ir jų vertinimas.....	26
6. Naudota literatūra.....	28

**PANEVĖŽIO R. RAMYGALOS LOPŠELIO-DARŽELIO „GANDRIUKAS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„PO GANDRIUKO SPARNU“**

BENDROSIOS NUOSTATOS

Ramygalos lopšelis-darželis „Gandriukas“ yra Panevėžio rajono savivaldybės biudžetinė neformaliojo švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Įstaigos adresas Sporto g. 23, LT-38266 Ramygalą, Panevėžio rajonas. Elektroninis paštas: info@ramygalosdarzelis.lt. Interneto svetainės adresas: www.ramygalosdarzelis.lt. Pagrindinės veiklos rūšys – ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.

Įstaigoje dirba 9 pedagogai (iš jų visos auklėtojos gali ugdyti priešmokyklinio amžiaus vaikus) 1 logopedė ir 1 meninio ugdymo(si) pedagogas. Visi pedagogai turi ikimokyklinio ugdymo išsilavinimą. 4 pedagogai turi auklėtojos metodininkės kategoriją, 2 pedagogai – vyresn. auklėtojos kategoriją. Logopedė įgijusi metodininko kvalifikacinę kategoriją.

Ramygalos lopšelyje-darželyje „Gandriukas“ ugdomi 2–6 metų vaikai, kurie lanko ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes. Darželyje formuojamos 4 ikimokyklinio ir 1 priešmokyklinio ugdymo grupė. Įstaiga įsikūrusi Ramygalos miestelyje, netoli Krekenavos regiono Pašilių stumbryno ir regioninio parko, tad ugdytiniai yra dažni šių vietovių lankytojai. Darželis glaudžiai bendradarbiauja su miesto bendruomene, seniūnija, biblioteka, kitomis rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigomis.

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis 2013–2022 metų valstybine švietimo strategija, Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003), Rengimo šeimai ir lytiškumo programa (2007), Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa (2004), Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (1995), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo projektu (2014), Panevėžio rajono savivaldybės 2016–2018 metų strateginiu veiklos planu ir Ramygalos lopšelio-darželio „Gandriukas“ 2016–2018 metų strateginiu planu. Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 2 iki (5) 6 metų.

Ramygalos lopšelio-darželio „Gandriukas“ programa remiasi humanistine ir progresyvistine kryptimis, kai ugdymo(si) turinyje pabrėžiama vaiko saviraiškos galimybių svarba ir gebėjimas spręsti problemas, vertinti sukauptą informaciją, ją interpretuoti. Ugdymo paskirtis – išmokyti mokytis ir mąstyti, todėl ypač svarbią reikšmę ugdymo procese užima aktyvūs ugdymo(si) metodai. Pedagogas – ne visažinis specialistas, o ugdymo proceso organizatorius.

Ugdymo aplinka kuriama taip, kad tenkintų kiekvieno vaiko poreikius, ugdytų jo gebėjimus, skatintų kaupti naują patirtį, išbandyti įvairias veiklos formas ir pažinimo būdus. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiką aktyviai veikti, tyrinėti, pasitikėti savo jėgomis, pažinti pasaulį.

Didelis dėmesys skiriamas bendradarbiavimui su šeima. Siekiama, kad tėvai (globėjai) dalyvautų ugdymo procese ir taptų aktyviais bendruomenės nariais. Bendradarbiavimas grindžiamas pozityviomis nuostatomis: tarpusavio pasitikėjimu, konfidencialumu, savanoryste.

2014 metais darželiui suteiktas „Gandriuko“ vardas, tad programa remiasi ekologine raidos teorija, joje atsispindi gamtinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaka vaiko ugdymui(si). Ugdymas suprantamas kaip vaiko veikla ir mokymasis ne tik įstaigoje, bet ir namie, išvykose, muziejuose ir kitose aplinkose. Programa plėtoja vaiko ekologinį supratingumą ir gamtosauginę patirtį, padeda stiprinti bendravimą ir partnerystę su šeima, bendruomene.

I. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Visuminio ugdymo. Ikimokykliniame amžiuje sudarome sąlygas skleisti visoms vaiko prigimtinėms galioms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

Individualizavimo. Remiamasi samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus ir vertinant kiekvieno vaiko poreikius bei galias, numatomi ugdymo(si) tikslai ir turinys.

Demokratiškumo. Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė. Vaikas turi galimybes rinktis veiklą pagal savo poreikius. Susitarimai ir kartu kuriamos taisyklės ugdo atsakomybę. Skatinamas vaiko aktyvumas: su juo tariamasi, išklausiama jo nuomonė, palaikomos iniciatyvos.

Tęstinumo. Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinio ugdymo grupėje. Nuolat palaikomas šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimas.

II. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas: atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

1. Padėti atsiskleisti individualiems vaiko poreikiams ir gebėjimams, pritaikant ir įgyvendinant ugdymo(si) turinį;
2. Siekti bendravimo ir socialinių įgūdžių formavimosi, kuriant palankią aplinką žaidimų plėtojimui(si) ir vaikų kultūros raiškai;
3. Padėti vaikui pažinti save ir aplinkinį pasaulį, sukuriant sąlygas įvairiems pažinimo ir tyrinėjimo būdams;
4. Ugdyti vaikų estetinį suvokimą ir meninę raišką, palaikant vaikų spontaniškas, kūrybines idėjas;
5. Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinant saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį;
6. Užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą vaikų, pedagogų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimą.

IV. PROGRAMOS UGDYMO TURINYS

1 sritis. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius	Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, šukuojasi, prausiasi	Bando savarankiškai valgyti ir gerti. Pasako, ko nori ir ko nenori. Mokosi naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	Gana tvarkingai valgo. Dažniausiai pats naudojami tualetu ir susitvarko pasinaudojęs, plaunasi rankas, prausiasi, naudojami rankšluosčiu. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius ir daržoves. Padeda servuoti ir sutvarkyti stalą. Priminus čiaudėdamas ir kosėdamas prisidengia nosį ir burną. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir pavojingų daiktų. Susitvarko dalį žaislų, su kuriais žaidė.	Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Vadovaujamas suaugusiojo, servuoja ir tvarko stalą. Veiklos metu stengiasi saugoti save ir kitus, priminus tvarkosi žaidimų vietą.	Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padedamas pasirenka drabužius ir apavą pagal orus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą, tvarkosi veiklos vietą. Valgo tvarkingai, pasako, kam reikalingas maistas, įvardija sveikus ir ribotinus produktus. Savarankiškai ar priminus laikosi susitarimų, žino, kaip saugiai elgtis gatvėje. Pasako, į ką kreiptis iškilus pavojui.	Kasdieninė veikla ir režimo momentų laikymasis. Žaidimai „Rasytė eina į lauką“, „Kiškutis nori miegelio“. Įvairios žaidybines situacijos lauko edukacinėje erdvėje „Arbatinėje po liepa“: „Į svečius pas Gandriuką“, „Arbatinė“ ir kt. Žaidimai, kuriuose formuojasi maitinimosi ritmo suvokimas. Klausytis ir imituoti eilėraščių: R. Kašausko „Batukai pyksta“, R. Skučaitės „Močiutės spinta“. Kasdieninė stalų servavimo ir tvarkymo veiklą pagal sutartas taisykles. IKT ir vaizdines priemones apie saugų elgesį namie ir gatvėje. Viktorinos ir projektai apie saugų vaikų elgesį. „Gandriuko teatre“ inscenizacijos apie saugų elgesį gamtoje, namuose. Kūrybinių darbų kūrimas apie sveikus produktus ir patiekalus. Knygos, žaidimai, filmukai apie žmogui naudingus maisto produktus. Produktų, įvairių daiktų rūšiavimas.

2 sritis. Fizinis aktyvumas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba	Eina, bėga, šliaužia, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija, bei išlavėjusi smulkioji motorika	Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, paima ir laiko daiktą saujoje, kiša į burną, purto, mojuoja. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda pro kliūtis, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria, ridena, meta kamuolį. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktus ir išmeta ji pirštais.	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka. Eina liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies, rankų, kojų judesius, veria ant virvutės sagas. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, atlieka įvairius pratimus kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, gimnastikos suoleliu.	Lipa laiptais aukštyn nesilaikydamas turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna kamuolį. Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu pristatomu žingsniu, aukštai keldamas kelius, judėdamas vingiais. Greitai, vikriai bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis, šokinėja per virvutę, peršoka kliūtis. Laipioja lauko įrengimais. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių.	Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. Meta kamuolį iš įvairių padėčių į taikinį, tiksliau gauda mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis. Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį. Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimo elementus, žaidžia komandomis.	Rytinės mankštos: „Gandras kalena“, „Gandras ieško varlių“ ir kt. Judrūs žaidimai „Gandras ir varlytės“, „Paukšteliai ir narvelis“, „Išleiskite mane iš rato“. Smulkiosios motorikos žaidimai, pratimai (dėlioti, ridenti, kabinti ir kt.) Sportinės pramogos, estafetės, varžybos, įvairios rungtys, muzikiniai ir ritminiai pratimai. Sportinės pramogos ir kita veikla „Gandriuko stovyklavietėje“ (su tėvais ar kitų grupių vaikais). Įvairi veikla smulkiajai motorikai: žaidimai su pagaliukais, konstravimas ir kt.

3 sritis. Emocijų suvokimas ir raiška

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais	Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastoje situacijoje emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda)	Mimika, kūno judesiais ir įvairiais garsais parodyti, išreikšti džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį; kartu su grupės draugais reikšti emocijas: juoktis, liūdėti, nusiminti, džiaugtis; atpažinti kitų vaikų emocijų reiškimą ir pavadinti (verkia, juokiasi, liūdi, pyksta, džiaugiasi); parodyti su piršteliu „nu nu nu“, kai to reikia. Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedama vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.	Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja. Išmoksta tinkamai reaguoti į kitų žmonių reiškiamas emocijas: pasitraukia šalin, vengia konfliktų, paglosto, apkabina, nuramina, kartu džiaugiasi. Pavadina pagrindines emocijas: džiaugiasi, pyksta, liūdi; bando parodyti atitinkamos emocijos pozą, veiksmus. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus.	Pradedama suprasti ir pasakyti, kad tuo pačiu metu kiekvieno žmogaus emocijos yra skirtingos (vienam linksma, o kitam liūdna); bando įvardyti ir nupasakoti situacijas, kurios sukėlė atitinkamas emocijas (nedavė žaislo – nuliūdo, draugiškai bendravo – pralinksmino, užgavo – pravirkdė). Atpažįsta ir pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas. Vartoja sąvokas: pyktis, baimė, liūdesys, džiaugsmas, nuostaba, smalsumas. Patys grupės vaikai kuria bendravimo, žaidimo ir konfliktų sprendimo taisykles.	Pradedama kalbėtis apie jausmus su kitais ir aiškinasi, kad jausmus ir emocijas galime valdyti. Sugalvoja ir pasako, jausmų ir emocijų valdymo pratimų-žaidimų. Aiškinasi muzikos ir spalvų įtaką nuotaikai, emocijoms; kaip dailė padeda išreikšti nuotaiką, ar galime tiksliai nusakyti kito žmogaus emocijas, nuotaiką, jausmus. Vartoja daugiau sąvokų: laimės jausmas, pavydas, pasibjaurėjimas, viltis. Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir jų priežastis; įvardija kitų emocijas, nuotaikas ir bando į tai atsiliepti (paguosti, užjausti, neskaudinti, padėti). Pradedama kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	Kasdieninė veikla: rytinis priėmimas, draugų sutikimas, pasisveikinimas, tėvelių sutikimas, draugo nuraminimas, mažoje grupelėje žaidimas, taisyklių laikymasis. Paveikslėliai su skirtingomis veidelių emocijomis, jų aptarimas. Įvairūs žaidimai su emocijų kamuoliais. Stalo žaidimai apie tai, kas gerai, o kas blogai. Žaidimas „Ko nori gandriuokas“ (su nuotaikų kortelėmis). Paveikslai apie žmonių nuotaikas, jausmus. Nuotaikų, emocijų išraiška dailės ir muzikos priemonėmis, aptarimai, pokalbiai.

4 sritis. Savireguliacijos ir savikontrolės

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį	Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti	Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas. Reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius, pradeda valdyti savo emocijas, sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka, o jei kas nepatinka nueina šalin.	Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Nusiramina žaisdamas, kalbėdamas su savimi, suaugusiu apie tai, kas jį įskaudino. Atsižvelgiant į situaciją, pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą. Stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.	Laikosi grupėje numatytos tvarkos. Valdo savo emocijas, pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Klausydamas muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamas su kitais nusiramina. Laikosi grupės taisyklių, susitarimų, taip pat primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Reiškia jausmus mimika, žodžiais, o ne veiksmais.	Nusiramina pats atrasdamas ir taikydamas įvairius atsipalaidavimo būdus (pasėdi vienas, pavarto knygutę, pasiklauso muzikos). Ieško taikių išeikių, iš netinkamam elgesiui jį provokuojančių situacijų. Laikosi susitarimų, taisyklių, suvokia jų naudingumą. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Pokalbiai, diskusijos, interviu, įvairūs plakatai: „Grupės taisyklės“, „Kelionių įspūdžiai“, „Mano ir draugų žaidimai“, „Aš saugus“, „Taip nedaryk“, „Nuotaikų ir jausmų paletė“. Išvykos į Ramygalos m. parką, Panevėžio kraštotyros muziejų, gamtininkų stotį. Probleminiai klausimai ir atsakymai: „Mano poreikiai ir galimybės“, „Kas atsitiktų, jei visi darytų tai, ką nori?“. Pasakojimai pagal paveikslus: „Emocijos“, „Aš vienintelis toks“, „Gandriuko darželyje“. Minčių lietus: „Reikia draugą turėti...“, „Kaip aš nusiraminu?“. Inscenizuoti pasakas „Katinėlis ir gaidelis“, „Trobelė“. Vaidinti išreiškiant savo jausmus, nuotaikas, emocijas. Žaidimai: „Tykiai ramiai“, „Vilkas ir avys“, „Medžiotojas ir kiškiai“, „Žuvys ir akmenėliai“, „Siūlai siūlai, susivyk!“ CD „Vaikiškos dainelės“, Kapitonas Flintas „Pasaulis trokšta atostogų“.

5 sritis. Savivoka ir savigarba

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Save vertina teigiamai	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas / mergaitė. Priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka. Supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais	Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradeda jausti savo kūno buvimą – jį apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną. Jaučiasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštuoja, kai aplinkiniai maloniai su juo bendrauja. Džiaugiasi galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Tikisi besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo. Pradeda kalbėti pirmuoju asmeniu (aš, mano).	Turi savo išorės vaizdinius – atpažįsta save darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų tyrinėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas yra berniukas ar mergaitė. Atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis. Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba), pasako, kaip pats jaučiasi.	Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi kitas žmogus, ko nori kitas asmuo. Apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). Jaučiasi vaikų grupės narys. Kalba apie šeimą, draugus. Klausosi vaikų balsų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs ir pan. Vis geriau suvokia save, savo norus.	Vis geriau suvokia savo jausmus, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galinti daryti įtaką kitam (pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš klaidų, mažų nelaimių. Save apibūdina nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei. Gali pasakyti savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumą ir nepalankumą.	Pokalbiai, diskusijos, minčių lietus apie save, savo šeimą, savo jausmus, kitų žmonių jausmus, pagarbą ir kt. Lietuvių liaudies žaidimai, žaidimai su kūno dalimis, jas įvardinant. Žaidimai: „Mano – tavo“, „Mano kūnas“, „Aš galiu“. Žaidimai, kuriuose vaikai vaizduoja save, savo pomėgius, draugų pomėgius ir tai, ko jie nori. Žaidimas „Papasakok be žodžių“. Veikla panaudojant simbolines nuotaikų korteles. Sudeda siužetus (geri ir blogi poelgiai), prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus – įvardija emocijas; dalyvauja gerumo akcijose. IKT pateiktys. Tyrinėjimai „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“ ir kt.

6 sritis. Santykiai su suaugusiaisiais

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais	Žaidžia, stebi, mėgdžioja jį besirūpinančio žmogaus žodžius, veiksmus, rodo prierašumą. Vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis, tačiau ne visada priima pagalbą, užsispiria. Stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia.	Grupėje jaučiasi saugus, pasitiki auklėtojomis, pasako savo nuomonę, lengvai atsiskiria nuo tėvų. Žaidžia, bendrauja su suaugusiuoju, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus. Kalba, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia arba netoliese.	Bendrauja, žaidžia kartu su suaugusiuoju, priima jo pasiūlymus. Laikosi susitarimų, taisyklių, pasako, kaip pasielgė kitas ir laukia suaugusiojo komentarų. Bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.	Pasakoja, kaip elgiasi kiti vaikai, įtraukia suaugusįjį į žaidimus, bendrą veiklą, geranoriškai, mandagiai bendrauja, tariasi, diskutuoja. Stengiasi laikytis susitarimų, diskutuoja dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai nėra suaugusiojo. Pasako, į ką galima kreiptis pagalbos nutikus nelaimei.	Kasdieninė veikla, pagarbus bendravimas grupėje ir „Gandriuko“ darželio aplinkoje. Individualūs, kolektyvinai pokalbiai, diskusijos: „Svečiuose“, „Aš keliauju“, „Aš saugus“, „Poliklinikoje“, „Aš ir kiti“, „Aš ir mano namai“. IKT pamokėlės: „Profesijos“, „Mano šeima“, „Gero elgesio ABC“, „Nuotaikos“. Žaidimai „Kavinė“, „Šeima“. Išvykos į Upytės tradicinių amatų centrą, Ramygalos m. gimnazijos kraštotyros muziejų, aplankyti Ramygalos m. esančius paminklus su gandro simbolika. Inscenizavimas pasakų „Ropė“, „Kas namelyje gyvena“ ir apie gandrą. Pasakojimai pagal paveikslus „Ką galima daryti ir ko ne?“, „Atsargiai – gatvė“, „Pavojai gamtoje“. Kurti grupinius kolektyvinius darbus „Mano geriausi draugai“, „Laisvalaikis su tėveliais“. Minčių lietus: „Kas būtų, jeigu nebūtų...“, „Kodėl ne visada tėveliai nuperka norimą žaislą“, „Kas gali nutikti, kai nesilaikai susitarimų“, „Aš saugus, nes žinau...“ ir kt.

7 sritis. Santykiai su bendraamžiais

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems	Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Ieško bendraamžių draugijos. Trumpai pažaidžia su kitu vaiku. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Skiria savo daiktus ir žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.	Su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus. Tariasi dėl žaislų, dalijasi savo žaislais. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	Sėkmingai įsilieja į vaikų grupę ir kartu žaidžia. Veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Gali padėti kitam vaikui, randa konflikto sprendimo būdą arba kreipiasi pagalbos į suaugusį. Gali turėti vieną ar kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.	Bendrauja ir bendradarbiauja su kitais vaikais, palaiko su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų. Diskutuoja dėl žaidimų, sumanymų ir veiklos, įsitraukia į derybų procesą. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę.	Įvairūs žaidimai poromis, grupelėmis, visiems kartu, greta. Priimtinių ir nepriimtinių vaiko veiksmų komentavimas, primenant darželio ir grupės elgesio taisykles. Žaidimai: „Pavyk mane“, „Gandras ir varlės“, „Surask namelius“, „Neregys“. Individualūs, kolektyviniai pokalbiai apie draugystę, santykius grupėje, pagarbą, pagalbą vienas kitam. Žaidimai, judri veikla ir zefyriukų kepimas „Gandro poilsiavietėje“. Bendros grupės išvykos į Ramygalos parką, Ramygalos gimnaziją, Ramygalos biblioteką, Krekenavos regioninį parką, Gamtos mokyklą. Vaidinimai „Gandriuko teatriuke“. Interaktyvi pasaka „Amarėlio pyrag mokomieji filmukai apie pagalbą vienas kitam.

8 sritis. Sakytinė kalba

Klausymas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs išklaudyti kitą	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą	Klausosi ir kalba mimika, gestais. Reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta kalbą apie artimos aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienvotvarke susijusius paaiškinimus, prašymus. Klausosi skaitomų pasakojimų kūrinių, naujų žodžių, reaguoja į prašymus.	Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų pasakojimų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Pradeda išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.	Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai arba įvairių įrašų.	Supranta sudėtingesnio turinio tekstus, pasakojimo, pokalbio turinį, eigą. Supranta, kai į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba, artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius. Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta perkeltinę žodžių prasmę, pajuokavimus.	Ryto rato veikla, pokalbiai, dialogai, „minčių lietus“, įvairūs prisistatymai, įvairios diskusijos, knygų vartymas, skaitymas (pasakų knygos, L. Žutautės „Kakė Makė“ ir kt.). Pasakų sekimas ir inscenizavimas „Gandriuko teatre“ („Ropė“, „Trys paršiukai“, „Raudonkepuraitė“ ir kt.), eilėraščių deklamavimas iš knygos „Jums maži ir didesni“, klausymasis įvairių pokalbių, tekstų, pasakojimų, klausymasis per skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD).

Kalbėjimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Išreikšti save bei savo patirtį kalba	Kalba su suaugusiais ir vaikais natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį	Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimais, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Kalba 2–4 žodžių sakiniais ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Pradeda mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“, „noriu“.	Kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų ir nemato, vartodamas girdėtus naujus žodžius. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kalba kelių žodžių sakiniais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikosi elementarių kalbinio etiketo normų. Kuria naujus žodžius.	Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas, apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais mimika. Natūraliai kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę. Kalbėdamas žiūri į akis. Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaislus, kompiuterinius žaidimus.	Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis paprastų kalbos taisyklių. Seka ir atpasakoja girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie tai kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta. Pasakodamas įvardija įvairias detales ir savybes, vartoja sudėtingesnės sandaros žodžius. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.	Lietuvių liaudies žaidinimai ir įvairūs žaidimai, tautosakos ir grožinės literatūros kūrinių deklamavimas (A. Matutis „Varnėnai“, J. Nekrošius „Kaip surasti Lietuvą“), pasakų ir trumpų kūrinių sekimas (pasakos „Vištytė ir gaidelis“, „Kvailutis“), įvairių pasakojimų, pamėgdžiojimų kartojimas (gandro, pempės ir kt.), skaičiuotės („Gandras ir varlės“, „Pomidoras“), stebėjimai (gandro lizdo, skruzdėlyno, gėlės žiedo skleidimosi) ir aptarimai. Pokalbiai ir pasakojimai pagal paveikslėlius, nuotraukas, IKT pateiktis.

9 sritis. Rašytinė kalba

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaityti	<p>Skaitymas Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, rodo piršteliu. Atpažįsta mėgstamą knygėlę, prašo ją paskaityti. Bando knygėlę skaityti taisyklingai. Iš dalies pažįsta aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis brauko popieriaus lape. Stebi rašančiuosius.</p>	<p>Skaitymas Varto knygeles, domisi ne tik paveikslėliais, bet ir tekstu, prašo paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Atpažįsta aplinkoje esančius simbolius. Domisi skaitymu, skaito knygelę paveikslėlius, vaizduodamas, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis brauko vertikalias ir horizontalias linijas. Keverzonė-se pasirodo raidžių elementai ir raidės.</p>	<p>Skaitymas Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Įvardija skaitomo teksto veikėjų bruožus. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms.</p> <p>Rašymas Manipuliuoja raidėmis ir simboliais įvairioje veikloje. Bando rašyti piešti spausdintas raides. Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas</p>	<p>Skaitymas Pažįsta kai kurias abėcėlės raides, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradeda skirti žodžius, sudarančius garsus, skiemenis. Supranta, kad parašytą žodį sudaro atskiros raidės. Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius.</p> <p>Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius.</p> <p>Rašymas Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, trumpus žodelius. Kopijuoja raides, lengvus žodžius. Braižo planus. „Iliustruoja“ pasakas, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides. Gamina rankų darbo knygeles. Po darbėliais rašo elementarius žodelius. Simboliais perteikia informaciją.</p>	<p>Individualūs bei kolektyviniai pokalbiai, diskusijos.</p> <p>„Minčių lietus“ apie knygas, simbolius, raides, raštą.</p> <p>Žaidimas „Autoriaus kėdė“.</p> <p>Informacijos ieškojimas įvairiuose šaltiniuose (knygose, enciklopedijose, plakatuose, žurnaluose ir kt.).</p> <p>IKT panaudojimas (pateiktis „Raidės“).</p> <p>Bendro piešimo metodas.</p> <p>Didaktiniai žaidimai (raidžių ir simbolių ieškojimas supančioje aplinkoje).</p> <p>Paveikslų rodymas, aptarimas.</p> <p>Pasakojimas pagal paveikslą.</p> <p>Aplinkoje matomų raidžių, žodžių kopijavimas ant popieriaus lapo.</p>

10 sritis. Aplinkos pažinimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis	Atpažįsta savo aplinką ir joje orientuojasi. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, gyvūnus, daiktus, žino tų daiktų paskirtį, moka jais naudotis. Domisi artimiausioje aplinkoje esančiais augalais, gyvūnais. Orientuojasi darželio ir namų aplinkoje. Pasako savo vardą.	Vis daugiau atpažįsta ir pavadina artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų ir daiktų, domisi jais. Dalyvauja prižiūrint augalus ir gyvūnus. Atpažįsta dažniausiai sutinkamus medžius, daržoves, pasako jų pavadinimus. Bando įvardyti metų laikų pavadinimus. Pasako savo vardą, pavardę. Vardija savo šeimos narius, pasako jų vardus. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (pvz., namus, mašinas).	Pasako savo vardą ir pavardę, miesto ir gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Domisi pastebimais augalų ir gyvūnų požymiais. Atlieka užduotis, įvardydamas gamtoje ir paveikslėliuose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus. Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius. Pratinasi prižiūrėti ir puoselėti gamtą, rūšiuoti atliekas.	Aktyviai dalyvauja pokalbiuose apie orą, metų laikų kaitos požymius, neįprastus gamtos reiškinius. Domisi dangaus kūnais. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Įvardija daugiau žinomų gimtojo miesto objektų. Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių reikia darbe, kokios yra profesijos. Stebi fotografijas, aiškinasi, pasakoja apie tradicines šventes. Domisi laukinių ir naminių gyvūnų jaunikliais. Pasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms. Skiria daržoves, vaisius, uogas, grybus, nusako, kaip juos naudoti maistui. Mokosi prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą, tyrinėja. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai gamtai, jaučia atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.	Kasdieniniai pasivaikščiojimai darželio teritorijoje, aplinkos stebėjimas, pažintinė ugdomoji veikla grupėje. Išvykos į gamtą, muziejų, tėvų (globėjų) darbovietes. Tam tikrų augalų prižiūrėjimas (augančių lauke ir grupėse). Paveikslų rodymas, aptarimas. Pokalbiai, diskusijos, skatinimas ieškoti informacijos, nesudėtingi bandymai. IKT panaudojimas (pateiktys: „Apie Lietuvą“, „Naminiai gyvūnai ir paukščiai“, „Profesijos“). Žaidimai gandriuko tyrinėjimų kampelyje „Kas? Kaip? Kodėl?“ Darželio teritorijoje esančio gandrų lizdo stebėjimas, fotografavimas.

11 sritis. Skaičiavimas ir matavimas

Skaičiavimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas	Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį. Vartoti skaitmenis. Apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje	Gestais ir mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne). Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, daug, du (parodo pirštukais, kiek turi metukų). Parodo, kur vienas, o kur daug.	Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Pradeda skaičiuoti daiktus. Lygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalija daiktus į dvi grupes po lygiai (po du, po tris). Skaičiuoja savo piršteliu, žaisliukus.	Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalija daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras ir t. t. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Supranta, kad prie daiktų gr. pridedant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o atimant po vieną – mažėja. Skaičiuoja iki 5. Dėdamas daiktus geba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau?	Pastebi, kaip sudaryta daiktų, elementų seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais, elementais. Skiria kelintinius skaitvardžius. Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų seką su 2–3 pasikartojančiais elementais.	Stalo žaidimai, žaisliukų skaičiavimas, dėliojimas. Žaidimai: „Parduotuvė“, „Uždėk tiek, kiek nupiešta“, „Kiek gandrai pagavo žiedų?“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitarti dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių) ir pan.). Mokosi ir naudoja skaičiuotes. Atlieka problemines užduotis: „Padalyk vieną pyragą visiems vaikams“, „Išrikiuok ir pasakyk, kelintas stovi kiškutis?“ ir pan. Knygos: „Skaičių margumynas“ ir kt. IKT pateiktys: „5 antys“, „Linksmoji matematika“, „Rask skaičius“ ir kt. BMK pamokėlės: Skaičiai, Obuolio skynimas, Skaičiai eilės tvarka, Rask skaičius ir kt.

Matavimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs pasaulį pažinti matuodamas	Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę	Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas. Siekia jį paimti, tyrinėti. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus. Daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Atpažįsta anksčiau matytą daiktą piešinyje, nuotraukose. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje (paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir kt.).	Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos daiktus (raudonos, žalios, mėlynos, geltonos). Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis-mažas, ilgas-trumpas ir kt. Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio) ir kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar vienodos spalvos. Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, priekį ir nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn-atgal, žemyn-aukštyn. Įvardija, į kokias geometrines figūras panašūs įvairūs daiktai.	Atpažįsta ir atrenka keturkampės formos daiktus. Dydziams apibūdinti vartoja žodžius: didesnis-mažesnis, ilgesnis-trumpesnis ir kt. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. Skiria trikampę formą. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Grupuoja, komponuoja daiktus atsižvelgdamas į spalvą, formą, dydį. Skiria sąvokas: šiandien, rytoj, vakar. Jungia įvairių spalvų, pločio, ilgio popierines juosteles į žiedus, perveria juos per vieną ar kelis, taip „auginant“ erdvines formas.	Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio) kiekį. Lygindamas dydžius vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius: šiek tiek didesnis, truputį mažesnis ir kt.). Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę, į dešinę, aukščiau ir pan. Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų: kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir t. t.).	Įvairūs žaidimai „Diena – naktis“, „Trečias bėga“, „Surask tokios pat spalvos“. Įvairūs stalo žaidimai, stato, išrenka, suranda didžiausią ar mažiausią bokštą. Žaidimai su smėlio laikrodžiais, žadintuvu. Tyrinėjimai, bandymai ir eksperimentai: matuoja pėdom, sprindžiais, lazdelėmis ir pan. Veiklos gamtoje, medžių kamienų matavimas, atstumų tarp medžių matavimas ir pan. IKT panaudojimas. BMK pamokėlės. Įvairios knygos, enciklopedijos. Auklėtojos kurtos pateiktys.

12 sritis. Meninė raiška

Šokis ir muzika

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje	Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas, muzikuodamas, šokdamas	Girdėdamas garsus, muziką, krykštauja iš malonumo, šnekasi su savimi, bando imituoti girdimus garsus. Pliaukši delniukais, ploja katutes. Klausosi vaikiškų dainelių, šypsosi, džiaugiasi, trepsi. Kartoja, mėgdžioja suaugusiųjų padainuotas nesudėtingas dainas, judesius. Spontaniškai taria, intonuoja garsus, atskirus dainelių žodžius. Bando atkartoti suaugusiojo judesius.	Klausosi trumpų instrumentinių kūrinėlių ir, jei muzika patinka, ploja, trepsi, šypsosi. Dainuoja trumpas, nesudėtingas dainas ir kartu su suaugusiuoju jas imituoja kūno judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių. Apžiūri instrumentus, kuriais groja, klausosi jų skambėjimo, tyrinėja garsus, muša nesudėtingą ritmą. Pritaria suaugusiojo grojimui vaikiškais ritminiais muzikos instrumentais. Rateliuose savaip vaizduoja judesius, veiksmus.	Klausosi ilgesnių instrumentinių kūrinėlių, įvardija savo emocijas jų klausantis. Kuria savo sugalvotus žodžius, garsus, intonacijas, improvizuoja ritminiais instrumentais ir garsais. Eina ratelių, kartu su auklėtoja žaidžia muzikinius žaidimus, šoka lietuvių liaudies šokius. Šokdami išlaiko pastovų ratelio dydį. Dainuoja lietuvių liaudies ir autorines dainas bei imituoja jas judesiais. Dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau ir klausosi savo balso skambėjimo. Eina ratelių, šoka šokius, kartais patys pasirenka šokių partnerius.	Klausosi vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų ar „gyvos“ muzikos, išvardija, kokius instrumentus girdėjo. Dainuoja išraiškingai – mimika, kūno judesiais imituodamas dainuojamos dainos tekstą. Eina ratelių, žaidžia muzikinius žaidimus, šoka lietuvių liaudies, originalios kūrybos šokius su skirtingo tempo dalimis. Savarankiškai sumažina ir padidina ratelį, šoka bėgamuoju žingsniu. Klausosi tylos ir triukšmo bei juos aptaria. Dainuoja sudėtingesnio ritmo vienbalses dainas ir pakankamai gerai jas intonuoja. Dainuoja trumpas lietuvių liaudies daineles kanonu. Eina ratelių, išraiškingai šoka šokius. Dažnai patys pasirenka šokių partnerius.	Vaikiškos ir lietuvių liaudies dainelės, žaidimai, šokiai. Dainuojama darželio daina „Mes, maži ramygaliečiai“. Vaidinamos muzikinės pasakos „Gandriuko teatre“, su kaukėmis ar naudojant kitas teatro formas. Įvairūs renginiai, šventės, pramogos. Darbas su „Smart“ lenta. Muzikos įrašų klausymas. Pritarimas kūriniai muzikos instrumentais. Dalyvavimas projektuose. Pokalbiai, diskusijos, dalijimasis patirtimi. Pasirodymai Ramygalos senelių globos namuose. Žaidimai lauko edukacinėse erdvėse.

Vaidyba ir meninė kūryba

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje	Stebėdamas suaugusiojo judesius tapšnoja delnais, dažus tepinėja, brauko pirštais. Apžiūri dažuotus pirštus, teptuką, tepa ant popieriaus, paliktą pėdsaką patrina pirštu. Balsu imituoja aplinkos garsus. Suaugusiajam sekant pasakėlę vaikas judesiais rodo veiksmą. Kalba žaisliniu telefonu ar į jį panašiu daiktu. Taškuodamas, keverzodamas linijomis sparčiai pribrauko popieriaus lapą. Išgauna garsus balsu, skleidžia garsus, imituojančius gyvūnus. Tyrinėja spalvas, jomis grožisi, žaidžia dažydami pirštukų galais. Imituoja kelių gyvūnų judesius.	Vaizduoja įvairius gyvūnus, paukščius, perteikdamas jų būdą, išvaizdą, judesius. Pripiešęs popieriaus lape ratukų, linijų, „aiškina“ savo piešinį, tyrinėja dažų potėpius. Piešdamas ir lipdydamas mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. Įvardija, ką nulipdė. Žaidžia vaidmeninius, kūrybinius žaidimus. Kuria dialogą tarp veikėjų, spontaniškai reiškia emocijas.	Balsu perteikia personažų charakterius. Savarankiškai pasiskirsto vaidmenimis, vaidina pagal skaitomą ar sekamą žinomą tekstą. Karpo, lanksto, klijuoja, geba naudoti kelias technikas viename darbe. Tariasi, kuriame popieriaus krašte kuris vaikas pieš, pasirenka įvairias dailės priemones ir medžiagas. Vaidindami spontaniškai kuria veiksmą, savitai perteikia kūno judesius improvizacinės veiklos metu. Sukuria ištisą žaidimų aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis.	Kuria, vaidina spektaklius draugams, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. Perteikia veikėjų mintis, emocijas. Pasakoja realias ir fantastines istorijas. Karpo, lanksto, pina, audžia iš popieriaus juostelių, šiaudelių ir kt. Kerpa skrituliukus, ratuku, išgaudami spirales. Kūrybos procese bendradarbiauja, vienas kitą taisy, dalijasi idėjomis, diskutuoja. Kuria erdvines, mobilias kompozicijas, tikslingai pasirenka dailės priemones, eksperimentuoja dailės technikomis. Dailės darbus papildo grafiniais ženklais, kuria bendrus meninius darbus.	Vaidinimai, įvairūs pasirodymai „Gandriuko teatre“, kitos teatro formos grupėse. Žaidimai su emocijų kamuoliais. Imitaciniai ir vaidmeniniai žaidimai. Saviraiška įvairiomis meninėmis priemonėmis, netradicinių priemonių panaudojimas. Išvykos į muziejus, parodas, edukacines programas. Ramygalos muzikos mokyklos auklėtinių pasirodymų stebėjimas, atvykstančių aktorių pasirodymai-spektakliai. Pokalbiai, diskusijos, dalijimasis patirtimi, meninė veikla.

13 sritis. Estetinis suvokimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais	Skirtingai reaguoja į suaugusiojo kalbinimą, keičiant balso intonaciją, besikeičiančius muzikos garsus, spalvingas knygelių iliustracijas. Mėgdžioja tai, kas patinka. Atpažįsta kai kuriuos girdėtus muzikos kūrinėlius, emociškai reaguoja į knygučių iliustracijas, žaislus, rodo pasitenkinimą, vilkėdamas puošnesnį rūbą.	Pasako, kas patiko, klausantis dainelių, stebint šokį, vaidinimą, atpažįsta vaidinimo veikėjus, skirtingai reaguoja žiūrinėdami savo ir kitų darbelius, keliais žodžiais apibūdina matytą vaidinimą. Nori dainuoti, šokti, džiaugiasi menine veikla, rodo didesnę norą gražiai rengtis, pasipuošti, retkarčiais reaguoja į kitų nuomonę.	Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio meno kūriniais, aplinką. Keliais trumpais sakiniais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, daineles, pasakas, vaidinimą, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Gėrisi savo ir kitų menine veikla, darbais.	Grožisi gamtos spalvomis, garsais, pastebi kai kuriuos veikėjų bruožus, nuotaiką, pasako savo įspūdžius po apsilankymo renginiuose, reiškia savo nuomonę, išklauses muzikos kūrinį ar pastebėjęs vaidinimą, aplinką, aprangą pakeitusį draugą. Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, konstruoti. Pasakoja įspūdžius apie matytą vaidinimo siužetą, veikėjus, plačiau dėsto, ką norėjo pavaizduoti piešdamas ar jau nupiešęs. Nori kurti grožį aplinkoje.	Pokalbiai, diskusijos, auklėtojos ir vaiko bendradarbiavimas, „Minčių lietus“, pasakojimai pagal paveikslus, paveikslėlių rodymas, knygučių vartymas, planuotas mokymas (meninė veikla: piešimas, lipdymas, tapyba) ir veiklos aptarimas, „Autoriaus“ kėdė, muzikos klausymas, pasakų apie gandrų inscenizavimas, žaidimai, išvykos, individualių pažinimo interesų patenkinimas, aplinkos gražinimas, puošimas. IKT panaudojimas, pačių auklėtojų kurtos pateiktys.

14 sritis. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais	Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, pats keičia veiklą, laisvai juda erdvėje. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.	Dažniausiai pats pasirenka ir kuri laiką plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Sudominant, kviečiant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai grupei. Susidūręs su kliūtimi ar nesėkme, bando veikti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja vienas ir su draugais pasirinktą veiklą. Lengvai pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam ar visai grupei pasiūlytos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis, o jei nepasiseka kreipiasi pagalbos į suaugusiųjų.	Pradėtą veiklą plėtoja turiningai, tęsia ją po dienos miego ar kitą dieną, ar kelias dienas. Siūlo ir kitiems įsitraukti į jo sugalvotą veiklą. Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai grupei pasiūlytą veiklą. Susidūręs su kliūtimi bando įveikti pats, o nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusiųjų. Nuo pradžios iki pabaigos atlieka veiklą, pats bando įveikti kliūtis.	Žaidimai ir įvairi veikla po vieną, poromis, grupelėmis ar visiems kartu. Nesudėtingų darbų atlikimas: išplauti teptukus, plauti žaislus, palaistyti gėlytes ir pan. Vaiko iniciatyvos skatinimas (noras padėti kitam – ką nors paduoti, paaiškinti ar pagelbėti kasdienėje veikloje). Padėti auklytei atlikti įvairius grupės tvarkymo darbus. Skatinimas ir mokymas kreiptis pagalbos į draugą, į suaugusiųjų. Pokalbiai, „minčių lietus“ apie atkaklumą, kliūtis, jų įveikimą, pergales ir kt.

15 sritis. Tyrinėjimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą) mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado pajuto ar patyrė	Stengiasi paimti, pamatyti, išgirsti, paliesti, paragauti žaislus ir kitus daiktus, manipuliuoja žaislais, daiktais, rodo, ką pavyko su jais padaryti. Nori žaisti įvairių slėpynių (pats pasislepia, slepia žaislą) ir prašo patikusi veiksmą pakartoti dar ir dar.	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo didelį susidomėjimą nepažįstamais daiktais, žaislais, juos bando išardyti, išsiaiškinti, kam jie reikalingi, kaip žaisti su naujais žaislais. Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus, žaislus, paaiškina, kodėl pasirinko.	Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus ar medžiagas (plaukia ar skęsta, rieda ar ne, tinka vienas prie kito ar ne). Suvokia ir pasako ryšį tarp daikto ir jo paskirties (kodėl mašinos ratai apvalūs). Domisi ir pavadina skirtingas medžiagas bei jų savybes (medžio, metalo, gumos, audinio). Apibūdina daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų pagrindinius bruožus, savybes; bando išskirti, apibendrinti, atlieka nesudėtingus eksperimentus, augina augalus ir juos prižiūri. Siūlo idėjas, ką galima būtų tyrinėti grupėje, kieme, namie. Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai ir taip daro.	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai darželio sode, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Domisi ir kalba apie tai, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse; domisi ir analizuoja žemėlapius; aktyviai tyrinėja aplinką visais savo pojūčiais, naudojami įvairiais įrankiais iš savo aplinkos; atlieka nesudėtingus stebėjimus, bandymus, pavaizduoja tai nesudėtingose lentelėse, diagramose; kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus; domisi, varto įvairias enciklopedijas, fotografijas, ieško panašumų, skirtumų ir tai apibūdina, moka tikslingai grupuoti ir klasifikuoti. Siūlo idėjas gamtinės aplinkos tyrinėjimams. Atlieka paprastus kasdieninius darbus, naudojami technologijomis.	Žaidimai, konstravimas ir manipuliavimas įvairiais žaislais, priemonėmis; žaidimai su konstruktoriais, dėlionėmis; knygų vartymas, paveikslėlių aptarimas, žemėlapių, plakatų analizavimas, panašumų ir skirtumų ieškojimas; įvairūs stebėjimai ir tyrinėjimai metodinio kabineto tyrinėjimų kampelyje „Kas? Kaip? Kodėl?“; veikla su įvairiais darbo įrankiais „Gandriuko sode“; veikla su mikroskopais, lupomis; lentelių ir diagramų piešimas, savo veiklos ir tyrinėjimų pristatymas, fotografavimas ir IKT panaudojimas.

16 sritis. Problemų sprendimas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus, ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	Kartais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariausi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, arba prašo suaugusiojo pagalbos.	Atpažįsta sunkumus ir problemas. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariausi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Supranta ir pasako, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba.	„Minčių lietus“, „Minčių ežys“, „Piktžolių (ar ko nors kito) teismas“. Žaidimai: „Neapsirik“, „Atspėk kas skraido?“, „Sodas, daržas, miškas“. Individualūs pokalbiai, diskusijos. Išvykos į Ramygalos parką, Gamtos mokyklą, Krekenavos regioninį parką, Panevėžio kraštotyros muziejų. Tyrinėjimai, bandymai ir eksperimentai „Tyrinėjimų kampelyje“: „Gaminame spalvas“, „Tirpdome sniegą“, „Gaminame ledą“, „Stebime vabalus“, „Auginame augalus“; iškilusių problemų aptarimas, jų sprendimas. Tyrinėjimai gamtoje: „Medžių matavimas“, „Drugelių viešbutis“, „V ir burbulų diena“, „Atspėk augalą“. Vaidinimai „Gandriuko teatriuke“, „aktorių“ problemos sprendimai. Įvairios viktorinos, projektai, skatinantys vaikus veikti, samprotauti, bandyti. Judrūs žaidimai, estafetės skatinančios įveikti kliūtis.

17 sritis. Kūrybiškumas

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina	Pastebi ir domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktams tyrinėti. Įvardija naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.	Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę, ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas.	Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones, lengvai sugalvoja, keičia pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.	Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. Pastebi ir renkasi, kas nauja, sudėtinga.	Meno kūrybinių stebėjimas, dalyvavimas kūrybinės raiškos renginiuose, saviraiška meninėmis priemonėmis, naujų sumanymų kūrimas ir įgyvendinimas, darbas lauko edukacinėse erdvėse, „Gandriuko“ teatro panaudojimas. Meninių parodų organizavimas. Savaip įgyvendinama auklėtojo pasiūlyta idėja, meninių projektų kūrimas, improvizavimas, veiklos organizavimas kartu su tėvais. Išvykos į muziejus, parodas, edukacines programas. Pasirodymai Ramygalos senelių slaugos namuose, Ramygalos muzikos mokyklos auklėtinių pasirodymų stebėjimas. Darbas su interaktyviaja „Smart“ lenta.

18 sritis. Mokėjimas mokytis

Nuostata	Gebėjimai	Vaikų veiksenos				Veiklos būdai ir formos
		1,5–3 m.	3–4 m.	4–5 m.	5–6 m.	
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą	Domisi aplinkos daiktais, juda norėdamas pasiekti, paimti, išbandyti žaislus ir daiktus įvairiais pojūčiais. Stebi, kas vyksta, mėgdžioja, bando pakartoti pavykusį veiksmą, klausinėja. Patraukia, pastumia, paridena, stebi kaip veikia.	Atidžiai stebi ir klausia, kai kas nors vyksta. Modeliuoja veiksmus, žaidimo epizodus. Žaidžia kūrybinius žaidimus, bando komentuoti padarinius, žaidimo pasekmes. Veikia spontaniškai ir tikisi tam tikro rezultato. Džiaugiasi tuo, ką išmoko, veikdamas tikisi tam tikro rezultato.	Pasako, ko nežino. Parodo, ko dar norėtų išmolti. Pasakoja, ką veikė ir ką išmoko. Klausio, ką sako kiti, spėlioja, pasitiksina. Kūrybiškai žaidžia ar siūlo žaidimų idėjų, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti. Mokosi naudotis skaitmeninėmis technologijomis.	Drąsiai spėja, bando, klysta. Aptaria padarytus darbus, spėlioja, kas galėjo atsitikti. Planuoja, ką darys toliau, kad išmoltų, sprendžia iškilusias problemas, aptaria padarytus darbus, siūlo idėjas numatytoms veikloms įgyvendinti. Pasako, ką jau išmoko, paaiškina, kaip mokėsi, kaip toliau darys. Laiko save tikru mokiniu, atradėju.	Pokalbiai apie tai, ko vaikai nori išmolti, ką jau moką, panaudojant „Minčių lietu“, „Žodžių grandinėle“. Knygelių, enciklopedijų, žurnaliukų skaitymas, vartymas. Sensoriniai žaidimai su gamtine medžiaga „Atspėk, kas maišelyje“, „Užsimerk ir paliesk“, „Paglostyk Švelnuką ir Šiurkštuką“. Žaidimai: „Gandriukai į lizdelius“, „Spalvotos uodegytės“, „Vilkas ir avytės“. IKT: „Žalioji tyrinėtoja“, įvairios pateiktys: „Vienas ir daug“, „Spalvų miestas“, „Pavasario paukščiai“, užduotys interaktyvioje lentoje. Įvairių kūrybinių darbų parodėlės skatinančios improvizuoti, pasidžiaugti rezultatais. Veiklos, užduotys, kūrybiniai žaidimai atliekami „Žaidimų orbitoje“, „Arbatinėje po liepa“, „Kibir vibir“, „Lauko galerijoje“, „Sodelyje“.

V. UGDYMO SI PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų.

Vertinimas – nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimas padeda tėvams (globėjams) ir pedagogams keistis informacija apie vaiką, pasiekti darnos ir vieningumo tarp ugdymo namie ir įstaigoje.

Vertinimo tikslas ir uždaviniai

Tikslas – nustatyti esamus ugdytinių gebėjimus bei numatyti tolesnio ugdymo(si) gaires, aprašant vaikų ugdymo(si) pasiekimus nuo gimimo iki šešerių metų kaip pažangos žingsnius, į kuriuos orientuojantis būtų stebima vaikų raida ir pažanga, vertinama ugdymo(si) kokybė.

Uždaviniai:

1. pažinti vaiką ir jo ugdymo(si) poreikius, interesus, pomėgius, galias, charakterio ypatumus, kultūrinius skirtumus;
2. atskleisti vaiko pastangas ir pažangą bei skatinti jo ugdymą(si);
3. apmąstyti (reflektuoti) įgyvendintus programos tikslus ir uždavinius;
4. planuoti tolesnio ugdymo(si) perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei;
5. apibendrinti sukaupią vertinimo informaciją, koreguoti ugdymo planus;
6. pateikti vertinimo informaciją vaikui, vaiko tėvams (globėjams) ir kitiems ugdytojams.

Vertinimo nuostatos:

1. Į ikimokyklinį ugdymą žvelgiama iš vaiko perspektyvos – vaikas pripažįstamas kaip savo poreikius, interesus bei patirtį turinti individualybė, gebanti autentiškai mokytis ir kaupti patirtį dialoginėje sąveikoje su pedagogu ir kitais vaikais.

2. Kiekvieno vaiko ugdymo(si) pažangai būdingi tie patys pasiekimų žingsniai, tačiau dėl kiekvieno vaiko gyvenimo patirties ir ugdymo(si) stiliaus skirtumų to paties amžiaus vaikų pasiekimai gali skirtis.

3. Vaikai vertinami pagal **18 vaiko ugdymo(si) pasiekimų sričių, nurodant pasiekimų žingsnį**, kuris atitinka vaiko žinias, gebėjimus, nuostatas. Visoms sritims skiriamas vienodas dėmesys.

4. Orientuojamasi į vaiko vertybinių nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo visuminį ugdymą(si). Kiekvienas vaikas sėkmingai ugdomi pagal savo galias, jeigu sulaukia reikiamos paramos ir palaikymo. Vaiko pasiekimų ir pažangos refleksija gerina vaiko ugdymo(si) kokybę. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas sukuria vaikui geriausias ugdymo(si) galimybes.

5. Kiekvienam ugdytiniui pildomas **vaiko pasiekimų aplankas** – individualios vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo priemonė, kurioje vertinimas grindžiamas pedagogo, vaiko ir jo tėvų (globėjų) bendradarbiavimu.

Vertinimo principai:

1. pozityvumas ir konstruktyvumas;
2. objektyvumas ir veiksmingumas;
3. informatyvumas.

Vertinimo ciklas

1. Vaiko pažinimas: informacijos apie vaiką kaupimas, aplanko pildymas (stebėjimas, klausymas, fiksavimas).

2. Planavimas: numatomi / koreguojami ugdymo(si) tikslai, uždaviniai, turinys, vertinimo metodai.

3. Duomenų dokumentavimas: sukauptos informacijos apie vaiką analizė, panaudojimas.

4. Informavimas: dalijimasis informacija apie vaiko pažangą su vaiku, tėvais (globėjais), pedagogais.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimo metodai ir būdai:

1. stebėjimas;
2. pokalbis;
3. vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė;
4. vaiko elgesio faktų analizė;
5. atskirų situacijų įvertinimas;
6. vaiko įsivertinimas;
7. anketos tėvams (globėjams);
8. fotografavimas, vaizdo įrašai, garso įrašai ir kt.

Pasiekimų fiksavimas

Visa pasiekimų vertinimo medžiaga kaupiama „Vaiko pasiekimų aplanke“: vertinimo lentelė pagal žingsnius (1 priedas), vertinimo diagrama (2 priedas), vaikų dailės darbeliai su pedagogų komentarais, vaikų kalba (samprotavimai, žodinė kūryba ir kt.), įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, anketos tėvams (globėjams), pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Vertinimo planavimas

1. Vaiko pasiekimai vertinami du kartus per metus: pirmasis vertinimas nuo einamųjų metų rugsėjo 1 d. iki lapkričio 30 d., antrasis vertinimas nuo gegužės 1 d. iki gegužės 15 d.
2. Tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai atliekami, jei išryškėjo didelės ugdymo(si) spragos.
3. Vaikų pasiekimus vertinti padeda logopedas, meninio ugdymo pedagogas.

Vertinimo informavimas

Vaikams

Vaiko pasiekimai yra vertinami žodžiu, įvairiomis neverbalinėmis priemonėmis (gestu, mimika ir pan.).

Vaikai gali dalyvauti individualiuose pokalbiuose su savo tėvais (globėjais).

Tėvams (globėjams)

Vertinimo medžiaga yra konfidenciali ir aptariama individualiai su vaiko tėvais (globėjais), o reikalui esant su specialistais, kurie gali suteikti vaikui pagalbą – logopedu, bendruomenės slaugytoja ir kt.

Tėvai (globėjai) su grupės pasiekimais yra supažindinami grupės susirinkimų metu, o su individualiais vaiko pasiekimais supažindinami asmeniškai, individualių pokalbių metu.

Auklėtoja sudaro sąlygas tėvams (globėjams) nuolat susipažinti su vaiko pasiekimų aplanke, vaiko darbais, pedagogo įvertinimu, pastebėjimais.

Mokslo metų pabaigoje (gegužės 15–30 d.) vertinimo rezultatai aptariami individualiuose pokalbiuose su tėvais (globėjais). Pokalbiuose prireikus dalyvauja Vaiko gerovės komisijos atstovai, kiti specialistai, administracijos atstovai.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA

1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
2. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
3. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Vilnius, 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281.
4. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, V., Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
5. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. V-1009.
6. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, Vilnius, 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX-1569.
7. Jūsų vaikas – ikimokyklinukas, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
8. Diena vaikų darželyje, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
9. Diane Louise Szarkowicz „Stebėjimas ir refleksija vaikystėje“, 2006.
10. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, „Presvika“, 2008.
11. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, „Presvika“, 2007.
12. Nuo idėjos iki rezultato (metodinės rekomendacijos), Kaunas, 2005.

Programos rengėjų darbo grupė:

Ramygalos lopšelio-darželio „Gandriukas“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui Rūta Stankevičienė, auklėtoja metodininkė Diana Rankelienė, auklėtoja Neringa Rimkienė.

SUDERINTA

Panevėžio r. Ramygalos
lopšelio-darželio „Gandriukas“
tarybos 2016 m.
posėdžio protokolas Nr.